

Boehmer Trage. 1798 nr. 1 d ist hinter } hingekunden
1798 nr. 4 b statt " }
" nr. 7 c }

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
TVSSI CONVULSIVA ET ASTHMATE
ACVTO INFANTVM MILLARI

— . . . —
QVAM
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS AVCTORITATE
PRO SVMMIS
IN VTRAQVE MEDICINA HONORIBVS
CAPESSENDIS
PRAESIDE
D. FRIDERICO LVDOVICO
KREYSIG

PHILOS. ET MED. DOCT. PATHOL. ET CHIRVRG. PROF. PVBL.
ORD. VICAR. SOCIET. OECON. LIPS. SODALI HONOR.

DIE XXI. MENS. IVLII MDCCCXCVIII.

H. L. Q. C.

AD DISPVTANDVM PROPONIT

AVCTOR
IOANNES AVGVSTVS SVLZBERGER

LVBBENA - LVSATVS
MEDICINAE CANDIDATVS.

— . . . —
VITEBERGAE,
LITERIS TZSCHIEDRICHII

28

1798

46

Pi

DISSERTATIO
DE
TYPHI CONVULSIVA ET ASTHMATE
ACUTO IN ANNUM MDCCLXXII

GAUSTONII MEDICINAE DOCTORIS
FR. SAMMERS
IN VTRAQUE MEDICINA HONORIBUS
PRAESIDI

D. FRIDERICI LUDOVICI
KRETSIG

PHYSICI ET MEDICI
CIVICIS SOCIETATIS SOCIUS HONOR.

AD ACADEMIAM
PHYSICAM
M. D. C. C. C. C.

JOHANNES AUGUSTUS SILBERGER
ACTOR

PHYSICUS
M. D. C. C. C. C.

PHYSICUS
M. D. C. C. C. C.

VIRO
DOCTRINA MERITISQVE GRAVI
IOANNI CHRISTOPHORO HORNEMANN
ORDINVM PROVINCIALIVM LVSATIAE SVPERIORIS
SYNDICO IVRI DICVNDI IN DYNASTIIS COMITIS
A BRVEHL PRAEFECTO BENEFICIIS PATRI

VIRO
ILLVSTRI ATQVE EXCELLENTISSIMO
IOANNI FRIDERICO DÜRISCH
SERENISSIMO PRINCIPI ELECTORI SAXONIAE A CON-
SILIIS COMMISSIONVM ET PRAEFECTVRARVM CHEM-
NICENSIS, SAXOBVRGENSIS ET FRANKENBER-
GENSIS PRAEFECTO

VIRO
EXPERIENTISSIMO EXCELLENTISSIMO
D. IOANNI HEDWIG
BOTAN. PROF. LIPS. SOCIET. CAES. NATVR. CVRIOS.
SOCIET. SCIENT. LONDINENS. ET STOCKHOLMIENS.
SOC. PHYS. SOCIET. BEROLINENS. ET ZVRICH. NEC NON
MEDIC. ET CHIRVRG. IBID. SOC. HONOR. VT ET MARCH.
POTSDAM. ITEM ERFORD. SOCIET. MATHEM. PHYS.
SOC. ATQVE SOCIET. OEC. LIPS. MEMBRO

PATRONIS INDVLGENTISSIMIS
INSIGNIBVS RERVM SVARVM FAVORIBVS

V I R O

DOCTRINA MERITISQUE GRAVI

IOANNI CHRISTOPHORO HORNEMANN

HVNC

ORDINUM PROVINCIALIUM LVSITANAE SVBREGIS
SYNDICO IVRI DICENDO IV. DYNASTII COMITIS
A REVERE. PRAESPECTO REVERENDI PATRI

V I R O

ILLVSTRI AGR. EXCELLENTISSIMO

IOANNI FRIDERICO DÜRISCH

LIBELLVM

REVERENDISSIMO TRIBV. LEG. ON. AUSTRIAE COM.
SUIUS COMMISSIONVM ET PRAESPECTVM GEN.
NICKSIS. SACROV. AUSTRIAE. STAMMEN.

V I R O

EXPERTISSIMO EXCELLENTISSIMO

D. IOANNI HEDWIG

BOTAN. PROF. LIT. SOC. LIT. SOCIET. CAEL. NATV. CAESAR.
SOC. SCIEN. LONDINENS. ET STOCKHOLMIENS.
SOC. PHYS. SOCIET. BEROLINENS. ET ZVICH. AGRIC.
MEMBR. ET CHIRV. REG. BOH. ET S. MARIE.
POTSDAM. ET BEROL. SOCIET. MATHEM. PHYS.
SOC. NATV. SOCIET. OEC. LIT. MEMBR.

SACRVM ESSE VOLVIT

PATRONIS INVIGILANTISSIMO

INSIGNIBVS REVM SVBIVM PATRONATVS
AVCTOR.

Quantum momenti sit studii pathologici dignitas ita inter omnes medicos constat, ut huic scientiae primum inter disciplinas medicas locum tribuendum esse nemo non concedat. Iure igitur meritoque introitus totius medicinae nominatur; quoniam praxis medicinae in ea fundata est, i. e. rationalis illius artis quae nihil sine ratione sufficiente suscipit, nec incaute methodo illa rudi empirica vitur. Quodsi autem morborum doctrinam in vniuersum iam perdifficilem esse, quisque perspectum habet, eorum maxime quibus infanti plectuntur, cogitationem difficillimam iudicandam esse, vix inficiandum erit. Hisce de difficultatibus satis edocti, celeberrimi saepe medici ipsi confidentur, opem aegrotis infantulis ferendam Deo soli fere esse relinquendam. Sed vero quo maioribus difficultatibus, morborum qui in hanc aetatem cadunt, curatio premitur, eo maiori cum studio eosdem inuestigare et absconditam eorum naturam eruere debemus. Omne quidem impedimentum per rite formatam diagnosis tolli possit, sed vero hoc difficillimum erit superatu. In infantibus enim, qui nondum fari, nec passiones corporis sui clare internoscere possunt, medicus saepe non nisi per solas coniecturas naturam affectionum quodammodo assequi potest. Status morbofi indagatio vel tractatio eiusmodi aegrotorum, qui non loqui possunt, a medicina veterinaria prorsus non abest. Accedit ad hoc, quod laefarum actionum vel symptomatum aegroti infantis facies externa, morbi saepe magnitudini non respondet. Certum enim est, morbos infantum saepe peiora symptomata efficere, quam in adultis, quia ob maiorem irritabilitatem systematis neruorum et propter maiorem omnium actionum agi-

2

litatem ab vnus partis laesione ceterae fere omnes partes celerrime in
consensum trahantur. Quanta v. c. et quam periculosa symptomata
a cruditatibus primarum viarum solis, in lactantibus accedunt? In
memoriam porro reuocanda sunt symptomata in dentitione occurren-
tia; a vermibus et impuritatibus biliosis repetenda. At non minus saepe
difficilis est morborum infantilium recte ceteroquin perspectorum
curatio, quoniam primo medicaminum dosim non semper accurate
satis definire possumus, et quia saepe praeter expectationem ab irrita-
bilitate aucta pessima mala producantur. Praeterea non semper fieri
potest, vt palatum infantum decipiatur, aut, quamuis semel hoc fa-
ctum est, vt repetita vice decipi se patiantur. Raro vis est adhibenda
quoniam saepe pessima hinc symptomata oriuntur; quam difficillimum
porro est omne regimen ita ordinate, vt congruo medicaminum vsui
respondeat? Quodsi hoc rite perpendamus, et si, infantiles morbi
saepe diathesin ad morbos, qui per omnem vitam deinde perdurant,
relinquere, animo voluamus morborum, qui teneram hanc aetatem affi-
gant, tractatio omnem boni et integri medici attentionem in se certe
conuertere debet. Quae cum ita sint equidem lectorum beneuolo-
rum indulgentiam expecto, si pro materia dissertationis inauguralis
nunc conscribendae, morbos quosdam infantiles breuiter tractandos
mihi elegerim, qui externa facie sibi similes, natura vero non parum
dissimiles, ceterum ob periculum cum iis coniunctum maximi omnino
momenti sunt; sunt autem ii, *Tussis conuulsiva et Asthma acutum a Mil-
lar* primo accuratissime descriptum; horum quidem prior quamuis sat
cognita est et methodi eidem medendi plures decantatae sunt, tamen
cum pertinax morbi genus adhuc sit, ego vero in epidemia per aesta-
tem anni 1797 regnante sub Praesidis Grauissimi et Experientissimi
auspiciis felicissimo cum successu pluribus in casibus malum hoc tum
ipse traclau, tum tractatum ab eodem obseruau, vix in vituperium

incurrere credam, si, quali methodo vti fuerimus, hic exponam. Alter vero morbus, nempe asthma acutum infantum, eo magis a me tractandum esse credidi, quo magis anceps est, quod hunc morbum circumdat, periculum; maxime cum non tam plures de eodem a medicis editae sint descriptiones, nec facilior inveniendi methodus adhuc constet; ego vero triplici in casu eundem observandi et nova methodo duplici vice felicissimo cum euentu curandi occasione potitus sum. Ita autem argumentum meum tractaturus sum, ut, praemisissis quibusdam generalioribus, quae ad utriusque morbi historiam, diagnosin et curationem spectant, proprias deinde huc pertinentes observationes enarrem.

Tussis convulsiva est morbus infantili et iuuenili aetati praesertim familiaris, interim et homines ad vigesimum primum vsque annum et ultra inuadit. Cernitur autem hic morbus in tussi epidemica, totum pectus concutiente, suffocante sub qua inspiratio alta anhelosa cum sibilo, asini eiulatum aemulante, expirationem longe protractam et toties interruptam sequitur, et quae insultus suos, sreatu pituitoso vel sanguineo aut vomitu semper finiendos, saepissime in die renouat. *Asthma vero convulsuum* consistit in difficultate respirandi summa, inprovisio intrante, post aliquot tempus remittente et paroxysmos suos post 8—12 horas et ultra maiori semper cum vehementia et citius renouante, tandemque nisi iussa medela adhibetur, interitum certum producente, cum qua vel nulla vel levis tantummodo tussicula, semper vero raucedo et sonus profundus fortis sinulque clangosus sub inspiratione animaduertitur.

His in antecessum monitis iam ad utrumque morbum clarius adumbrandum accedo et primo quidem de *Tussi convulsiva* verba faciam. Ut autem symptomata et paroxysmos morbi distinctius descri-

banus et morbum eo clariorem reddamus, optimum erit, si eundem secundum stadia, intra quae notabilis mutatio vel in melius vel in deterius sese manifestat, pertractamus. Auctores in diuisione stadiorum morbi non conueniunt, dum alii duo tantum a) nempe catarrhale et spasmodicum, alii autem tria, b) nimirum catarrhale, conuulsuum et denique stadium, quod priores sequitur, assumunt. Periodus prima, quae circiter per quatuordecim dies durat, ingressui tussis catarrhalis penitus similis est. In eo tantum a morbo prorsus catarrhali differt, quod nec coeli temperie, nec exactissima cura ea mutari et eueri possit. Facillime medici hac in periodo falluntur, priusquam eius indoles per curationem plurium aegrotorum satis est cognita. SCHAEFFERVS *primae periodi stadium* quatuordecim dies comprehendere, morbumque hoc in stadio ab omni alia tussi, qua infantes tam facile afficiuntur, non bene discerni, magna tamen cum probabilitate si morbosam anni constitutionem nescimus, expectari posse, quia periodus catarrhalis conuulsuam in omni fere epidemia antecedere, et morbus ipse cum secunda rarissime incipere solet, docet. Symptomata hoc in stadio occurrentia sunt, motus febriles leues, typum febris tertianae intermittens saepe obseruantes, grauitas capitis, ophthalmia sicca vel humida, narium siccitas, horripilatio, somnolentia vel somnus perturbatus. *Secundum stadium*, quod nunc sese manifestat, atque medicum ab omni dubitatione liberat, per vehementia symptomata cognoscitur. Tussis nunc magis conuulsua et vehementior redditur, periodicis insultibus reuertitur; qui per dimidiam minutae partem vsque ad vnam vel alteram adeo perdurant. Tussis ipsa in inspiratione alta quidem et longa, sed molesta et cum singu-

a) C. G. TISTZEN Diff. de Tussi conuulsua, Viteb. 1795.

b) *Ueber die Behandlung der Kinderkrankheiten nach ARNSTROM, von D. C. G. SCHAEFFER, Regensb. 1792.*

3

lari clangore, quem cum galli voce aut asini eiulatu, comparare pos-
ses, coniuncta, quam exspiratio saepissime interrupta sequitur, cer-
nitur. Sub quolibet insultu infantum facies vna cum labiis conspi-
citur coerulea, oculi ex orbitis egrediuntur lacrymasque fundunt, e
narium cavitate ingens mucii copia effluit, manus et pedes saepe fiunt
rigidi, tremescunt et spasmo afficiuntur, corpus sudore frigido quasi
featet, aegroti suffocatio minatur. Laryngx simul irritata ab aëre
adueniente valde constringitur; dolor capitis vehementer vrget, pul-
sus est celer, vomitus circa finem paroxysmi plerumque ingruit, vel
mucii tenacis lactei vel cerulei certe, copia ex pectore per tussim pro-
pellitur, totum interdum corpus fit rigidum, vel mictio accedit in-
voluntaria, ex oculis, naribus et ventriculo adeo nonnunquam san-
guis effunditur; finito autem paroxysmo aegroti lassitudinem ingen-
tem percipiunt. Peculiare quid est, quod hac in vehementi tussi fau-
ces vix magna raucedine inuaduntur, et vox magis sonora manet,
quam in simplici catarrho. Sensatio titillans in scrobiculo cordis, quae
ad spinam dorsii vsque extenditur, pro signo nouum insultum prae-
sagiente habetur. Reuersionis eiusmodi insultus tempus determinatum
non est. Plerumque post partum accedit, tempore vespertino no-
cturno et matutino. Omnes irritationes v. c. ira, terror, potus fri-
gidus aut spirituosus, partus etc. insultus mox alliciunt. Extra paro-
xysmum secretiones inconstantes sunt, vrina mox alba, mox aquosa,
mox quodammodo turbida. Illud tamen magis statim post paroxys-
mum, quam eo durante. Appetitus et euacuationes aluinae non mi-
nus sunt inconstantes. Secundum stadium saepe tres vsque ad qua-
tuor septimanas perdurat. Tertium denique stadium, est mitissimum;
nunc morbus enim mutatur, dum vel immediate in sanitatem, vel in
alium morbum transit. Bonus est exitus, si insultus pauciores acce-
dunt, vix quatuor vel sexies intra quatuor viginti horas; si vehemen-

tia eorum remittere incipit, vomitus rarius occurrunt, euacuaciones pectoris bene procedunt, sine nimis continuata aegroti tussis, et sine voce sibilante sub inspiratione, a glottidis spasmodica constrictione oriunda. Insultu tussis quolibet finito, viscerum muci excretio sequitur moderata, qui mucus sensim sensimque album colorem assumit; vires crescunt, febris desinit, aegroti omnes cibos, sine discrimine admissis, ferre possunt, non morosos sese praebent, sed bono sunt animo et somno non turbato fruuntur. Malus exitus autem tunc metuendus est, si febris quae antea remittens erat, postea in continentem mutatur sub qua exsereatio muci cum manifestis morbi incrementis augetur, atque, viribus tandem fractis, mortem adducit.

Stadiis tussis conuulsivae nunc pertractatis, ad *Asthma MILLARI* regredior in quo quidem breuiter describendo imaginem, a MILLARO Anglo, a) et deinde a Cel. WICHMANNO, b) nostrate, de practica medicina meritissimo ad viuum depictam imitabor, ita tamen, vt, si qua in re morbi facies, qualis a me obseruata fuit, quicquam ab horum virorum descriptione aberrauerit, id cancellis inclusum annotaturus sim: Asthma igitur illud acutum et periculosissimum, quod cum WICHMANNO omnino in laudem eius qui primus accurate hunc morbum descripsit, et medicos in eum rite dignoscendum et curandum attentos reddidit, MILLARIANVM appellare licebit; inter morbos acutos eosque periodicos ponendum est; pluribus enim insultibus sese post aliquod interuallum excipientibus asthmaticis, mortem tandem adducentibus certum, nisi periculum iusta medela auertitur, atque remissionibus interpositis, in quibus bene se habet aegrotus, componitur. Teneri vel modo vel ante breue tempus oblaclati in-

a) *Bemerkungen über die Engbrüstigkeit u. das Hübnertweb*, 1769.

b) *Ideen zur Diagnostik*, 2ter Band, 1797. p. 91 sq.

fantes, magis ab eo corripuntur, quam adulti et adhuc fugentes. Insultus nocte saepius quam die accedunt, in puerulis antea sanissimis, ita ut nihil fere tanquam causa occasionalis accusari queat. „Infantes, inquit (pag. 16.) MILLARVS, qui omni sanitate gaudentes, cubitum iuerant hora vna vel duabus praeterlapsis, anxii cum molesta respiratione et conuulsivis in abdomine motibus euigilabant, facie valde rubra, interdum etiam plumbei fere coloris.“ Saepius tamen sub larua tussis catarrhalis leni febre stipatae per primum (vel priores) dies incedit, cum improvise violenta pectoris oppressio intret, quam infantulus motibus et inquiete prodit. (WICHMANN pag. 102.) et si accuratus inquiramus, admissum antea refrigerium tanquam causa accusari potest. Sub inspiratione altissima et molestissima peculiaris sonus, qualis saepe in hysteriis insultibus esse solet, observatur. Est nempe clangosus et profundus simul, ita, ut ad aliquot pedum distantiam cum accurate discernere possis. Sub hoc insultu vrina parca et tenuis excernitur, cutis est sicca, nares non fluunt, nec tussis, si quae antea ad fuerat, iam vrget. Post aliquot vero horas turbae iterum componuntur, respiratio fit libera, omnia symptomata ita abeunt, ut infans sanus et catharro simplici tantummodo laborare videatur; plerumque quidem ludibus puerilibus non ut antea delectatur (WICHMANN.) interrim (histor. I.) laetissime post paroxysmum saltare vidimus puerum. Secundum MILLARVM, prior insultus, nisi vomitus, tussis, sternutatio aut alui solutio leuamen afferebat, iam mortem suffocatio adducebat. Horis vero octo ad decem (MILLAR.) vel duodecim ad viginti quatuor (WICHMANN.) vel pluribus adeo diebus (histor. I.) praeterlapsis, nouus paroxysmus isque grauior et longior ingruit. Interim, antequam hic accedit, aegrotus plerumque tristis et morosus est, quod MILLARVS pro certo signo prognostico redeuntis insultus habet. Neruorum etiam affectiones variae in intermissionis stadio saepe

incident. (MILLAR.) Equidem post primum insultum in tribus casibus ex templo raucedinem ortam vidi et quamuis respiratio libera videbatur, inspiratio tamen semper cum clangoso et profundo illo sono coniuncta erat. Tussis vero, quae nunc denuo redibat, expiratione hac longa, clangosa et expirationibus duabus aut tribus interruptis constabat, quae tonum aequè clangosum et profundum producebant, qui cum canis voce comparari poterat. Ceterum per intermissionis tempus nec ego febris aliquod vestigium deprehendere potui, nec dolorem aliquem nisi in *laryngis regione* (hisor. I.) vnus ex his aegrotis accusabat. Secundus huius MILLARIANI asthmatis insultus vehementiori iam vi aegrotum corripit, et quo saepius idem redit, eo breuiora intervalla libera aegroti concedit; eo vehementior semper est, et eo difficilior respiratio post eum superatum restat. Pulsus fit intermittens, tam paruus et celer, vt nec numerari nec explorari accurate queat. In quavis inspiratione humeri cum ingenti anxietate et violentia eleuantur; omnes, qui ad respirationem conferunt, musculi maxima cum vehementia contrahuntur, intestina et ventriculus intumescunt; caput et pectus sudore disfluunt, extremitates rigidae fiunt, facies, coloris plumbei conspicitur, oculi concaui, labia, lingua et os internum sunt exsiccata. His sub symptomatibus aegroti, vel primo adeo in paroxysmo, plerumque tamen in tertio vel quarto vitam cum morte commutant, ita, vt vel omnia in peius ruant, pulsus celerrimi et intermittentes fiant, foeces inuoluntarie abeant, tandemque suffocatio oriatur, vel conuulsiones dirae eundem enecent. Quodsi iussa medela mox adhibetur et res in melius vertuntur, tunc vel nullus omnino insultus redit vel breuissimus simulque lenissimus est; remanet vero per plures adhuc dies raucedo et singularis ille sub tussi clangor; quo adhuc praesente, fides morbo nondum habenda est, nec medicamentorum vsus seponendus, antequam hoc etiam symptomata in totum disparuerunt.

His

His pertractatis; *de diagnosi* quaedam sunt adicienda. Nulla vero sunt, quae hoc respectu de tussi convulsiva notanda esse credam. Eius quippe indoles ex descriptione satis patet. Eo maioris momenti *asthmatis acuti* accuratissima diagnosi est; quod non solum cum pluribus morbis pectoris diuersae omnino indolis summam similitudinem habet, sed etiam nisi mox ab initio bene internoscitur et recte tractatur, in certissimam aegroti perniciem transit. Neminem quidem fore credo, qui, si prima vice accuratissime hunc morbum obseruauit, maxime vero ad subitam morbi inuasionem, ad anhelationem anxiam, ad singularem omni sub inspiratione animaduertendum clangorem, deinde vero ad remissionem post aliquot horas intrantem, ad raucedinem et fortem profundumque cum tussi coniunctum sonitum qui finito insultu, remanent, rite attendit, eundem cum alio quodam facile confundat. Interim vero cum hic morbus non tam infrequens sit, nec tamen plures scriptores de eodem mentionem iniiciant; quid? quod celeberrimi et oculatissimi adeo medici eundem cum aliis commiscuerint, operae pretium omnino erit, si in diagnosi rite instituenda paulo adhuc morabimur. Et primo quidem aliquam certe cum *tussi* convulsiva ipsa morbus noster habet similitudinem. Vterque enim ex catarrhali tussi, quasi initium capit, in insultibus convulsivis pectoris cernitur, atque sub his aer aegrotis procludi videtur. Differt autem nostrum asthma a tussi illa quam maxime; non enim epidemice ut haec grassatur; in insultu ipso omnis tussis abest, cum in hac insultus ex sola tussi vehementi et suffocante consistit, extra hos autem nulla raucedo; nec anhelatio animaduertatur. Si praeterea tussis extra insultum in asthma sefe manifestans ob clangorem profundum et fortem cum tussi convulsiva conuenire videri posset, ipsa tamen tussis indoles in utroque malo differt. In convulsiva enim tussi post longam euulantem inspirationem plurimae abruptae expirationes sequuntur:

in asthma vero nostro vix duae vel tres expirationes vnam inspirationem excipere solent. Multo autem difficilius negotium est, vt asthma nostrum ab *angina illa*, quae *polyposa* appellari solet, a) rite dignoscatur. Vterque enim sibi tam similis est, vt Cel. RVSH eosdem ab initio confunderet, commissum vero ab eo errorem deinde ingenue confessus sit. b) Est autem *angina* haec morbus potius inflammatorius et typum etiam eiusmodi seruat. Incipit quidem saepe catarrhi in modum, respiratio in ea mox fit anxiosa, tussis vehemens, cum peculiari sono oritur et febris plerumque accedit. Distinguitur autem hoc malum a nostro. 1) Ingressu suo, quatenus anhelosa respiratio eadem vehementia semper continuat nec per intervalla liberior euadit et febris etiam ab initio ad finem perdurat. 2) Sono illo sub inspiratione animaduertendo, qui in asthma fortis et profundus, in hac vero *angina*, ob constrictam quasi glottidis rimam, altus, tenuis, acutus et pulli gallinacei voci est similis. 3) *Tussi*, quae in hac *angina* semper vrget, cum sreatu et cum sono, qui pituitam in trachea haerere luculenter docet, coniuncta; dum in asthma nostro rarior et sicca esse soleat. 4) *Epidemica constitutione*, cum *angina* haec semper

a) Home An inquiry into the nature of the croup, Edinb. 1767. et MICHAELIS de *angina polyposa*, Argent. 1778. Vocatur etiam *angina membranacea*, *trachealis humida*, *suffocatio fridula*; Anglis the croup; asthma vero the hives.

b) *Medicinische Untersuchungen u. Beobacht.* Leipz. 1797. S. 188. quamuis vero vir summus nunc concedit, quod antea negauerat, nempe dari omnino *anginam polyposam*, i. e. in qua tubus quasi membranaceus seu *polypus* in trachea efformetur, in eo tamen errat, quod asthma nostrum ad hanc *anginam* adhuc reuocauerit atque *anginam trachealem* in humidam et spasmodicam distinxerit. Vterque enim morbus natura differt atque aequalis vtriusque denominatione facile imperito imponere posset.

more epidemico in vulgus grassetur, asthma vero nostrum non nisi sporadice occurrat. Posset deinde *asthma* nostrum cum *epilepsia*, etiam in paruulis confundi, cum autem spasmi in nostro morbo praecipue in viis respirationis obseruentur, et conuulsiones vniuersales certe ab initio rarissime accedant, respirationis summa oppressio asthma hoc facile ab epilepsia distinguit. Facile etiam cum *pectoris inflammatione* morbus noster commutari posset; in hac vero, pectoris muscoli non tam vehementer contrahuntur, symptomata paulatim crescunt nec per intervalla abeunt, febris continua coniuncta est. Ab *inflammatione colli*, eo, quod non tam subito ad summum suffocationis gradum augetur et cum mutationibus partium in ore interno sitarum, quae vel oculis patent, tumore, rigiditate, dolore etc. coniunctae sunt, asthma acutum facile internoscitur. Denique a *catarrho suffocatio* facile distinguitur nostrum malum; in illo enim tum inspiratio tam expiratio sterterosa est et ex hoc ipso sonitu pituitam in pectore accumulata esse mox animaduertimus.

Iam de *Prognosi in tussi conuulsua et asthmate acuto* instituenda quaedam addamus. Ex supra proposita tussis conuulsuae enarratione iam apparet, morbum per longum tempus infantes quam maxime vexare; neque minus vero morte saepe finitur; id quod ROSENSTEIN infanorum morborum certe optimus obseruator, testatur, dum in Suecia intra sedecim annorum spatium 43393. infantes hoc morbo e vita ereptos fuisse admonet. Morbi vero lethalitas admodum magna obseruatur, si anni constitutio est neruosa, seu ut dicunt, maligna, aut aliae res superueniant. Vitium locale in pectore et pulmonibus, vasa sanguinea laxa, habitus cachecticus, totius corporis debilitas, morbi praegressi, omnes cum aliis morbis et praecipue exanthematibus complicationes morbi euentum admodum dubium et periculosum reddunt. Bona signa sunt, si appetitus modicus manet, sitis minus vr-

get, transpiratio vniuersalis et calida, excretionis alui, vrinae etc: rite procedunt et a naturali statu parum differunt; excretio facile sine dolore in pectore absoluitur, insultus paulatim rariores redeunt; si nulla febris morbum comitatur aut parua, eaque in progressu cedit tandemque pituitae excretio etiam interruptitur pectusque liberum relinquit. Quemadmodum autem omnes morbi, qui celeriter ad finem pergunt et mox terminantur, tum per se, tum etiam, quod cum aliis natura admodum diuersis facile confunduntur, periculosissimi sunt, sic etiam asthma MILLARI tum per se iam summo cum periculo coniunctum est, tum vero etiam ob peruersam eiusdem cum aliis morbis commixtionem facillime mortem adducit eamque sibi relictum aut male tractatum certissimum affert. Quo longiora interim sunt intervalla et quo breuiora et leuiora paroxysmi, eo maior spes aegrotos seruandi manet. Hanc admodum augent euacuationes, si quae per aluum et vias vrinarias aut cutim accidunt. Saepissime transpiratio vniuersalis totum corpus occupans, vrinae copiosae turbidae iumento sae cum sedimento celeriter fundum petente, seu diarrhoea, vt criticae excretionis considerandae sunt. Cutis, lingua sicca et arida, alvus adstricta seu foeces parcae et induratae, vrina clara, aquosa, siccitas nasi et oris, oculi splendentes, impuri, abdomen turgens, floeculorum venatio, conuulsiones nunc partiales nunc vniuersales, magna virium iactura, matris mammaram auersatio, si adhuc lactant, laethalis morbi sunt signa. MILLAR. admonet, infantes, quibus matres breue tempus ante morbi inuasionem mammas amplius praebere negarint, et quorum corpus ex mutata viuendi ratione iam multum passum fuisset facillime a morbo violentia opprimi. His absolutis mox ad curationem vtriusque morbi me conuerto. Cum enim omnes medici in eo conueniant, vtrumque morbum ad spasmodicorum classem esse referendum idemque tum symptomata et progressus

tum etiam curandi ratio a me et aliis felici cum successu instituta factis doceat; de natura eorundem plura enarrare, esset superuacaneum.

Quod igitur *Indicationes Curatorias* attinet, eae in tussi conuulsua et asthma acuto Millari in vniuersum inter se conueniunt et his fere absoluuntur; debemus

1) Paroxyfinum mitigare.

2) Sub intermissione causam morbi tollere. *Ad mitigandum igitur asthma acuti paroxyfinum* plures sub ipso insultu multa et certa remedia efficacissima adhibuerunt. Primi qui hunc morbum obserauerunt, minime dubitarunt, quin, exacerbante morbo, venaesectio institueretur et moschus aliaque antispasmodica exhiberentur; deinde vero diaphoreticis v. c. spiritu Mindereri perspiratio per cutim promoveretur etc. *Millar* ipse hanc medendi methodum initio praeceps fecutus, sed cum spes cum falleret et morbi euentus expectationi suae minime responderet, aliam medendi methodum detegere studuit, in eaque inuenienda felix fuit. Venaesectionem, quae quidem ab initio vehementiam paroxyfini ex parte mitigare videbatur, sed quam mox grauior et vehementior priori insultus sequebatur, ut noxiam non amplius instituit, et interne per os et anum largas portiones *Gummi assae foeditae* nempe ad unciam vnam in spiritu Mindereri solutam tum interne, tum externe per diei spatium exhibuit, eamque moscho praestantiorem inuenit, quid? quod hoc medicamentum lubenter ab infantulis assumtum fuisse asseuerat; externe ad restituendam regularem circulationem, vesicatoria, sinapismos, in nucha, inter scapulas et ad suras vel plantas pedum applicare, et vnguentum volatile cum camphora collo illinire iussit. Medicamenta externa et clysmata eo maioris hic sunt momenti cum interdum propter vehe-

mentem spasmodicam pharyngis et viarum respiratori dicatarum medicamenta per os locum plane non habeant. Quod ad secundam indicationem attinet continuatione medicamentorum enarratorum praecipue vero usu corticis peruiani nouus paroxysmus auertitur. Hunc corticem peruianum MILLAR a) de huius morbi curatione rite et feliciter instituenda optime meritis, omnibus aliis medicamentis praefert; quod quidem non est mirum; siquidem multis morbis, in quibus nervi maxime sunt affecti et in quibus robur solidorum, iustus reactionis gradus imminutus et peruersus est, praestantissimum opem ferre potest. Cel. WICHMANNVS b) vero loco nauseosae asae foeditae *Meschem* tanquam specificum, cui certissime confidere liceat, tum in paroxysmo tum extra eum nullo alio admixto medicamento, laudat eiusque vires cortice peruiano non parum augeri contendit. Cel. RUSH c) venae sectione ubi peripneumoniae signa coniuncta sint; 2) emeticis; 3) purgantibus; antispasmodicis, et inter haec maxime balneis calidis, opio, asa foedita et vesicatoriis opus esse docet! Vereor autem, ne priora tria medicamenta plus detrimenti in nostro malo afferant et Cel. Auctor malum, in quo haec adhibuit, cum angina polyposa confuderit. Si enim venae sectionem nonnunquam in plethoricis et sub inflammationis adiunctae signis vtilem esse posse concedimus, raro certe erit adhibenda, nec contra malum nostrum ipsum sed ad complicationem tollendam; emetica autem vel parua in dosi porrecta, quae alias pectoris spasmos soluere posse creduntur, plus nocere mihi visa sunt, quid? quod ne emesin quidem sat magna et repetita tartari emetici dosi impetrari potui. Monendum adhuc esse duco, me feli-

a) loc. cit. pag. 32 seq.

b) loc. cit. pag. 109.

c) l. c. p. 196. et a Dissertation on the spasmodic asthma of children in a letter to D. MILLAR. London 1770.

cissimo cum successu, vt ex sequentibus obseruationibus patebit, balnea calida, atque Extr. hyoscyami c. Tinctura Cantharidum, tum ad curandum, tum ad auertendum paroxysmum adhibuisse.

Paucis nunc curationem tussis conuulsivae exponamus. Pro varia autem, quam sibi quisque de natura et causa tussis conuulsivae proxima ideam formavit, nunc euacuantia, et emetica et laxantia et diaphoretica, nunc resoluentia, nunc irritantia, nunc anodyna, nunc antispasmodica, aut roborantia adhibuerunt. Sicut autem in aliis bene multis morbis accidit, vt, quo maior medicamentorum diuersorum copia ad eos vincendos apta et efficax decantatur, eo magis a vera et certa methodo eum curandi plerumque alieni adhuc sumus, sic item etiam fere de nostro morbo affirmari potest. Interim vero mihi non licet, remedia, quamquam diuersa et sese opposita, a viris clarissimis commendata et approbata, reprehendere, e contrario mihi persuasum habeo, haec remedia omnia pro diuersa ratione anni constitutionis, aëris, aliarumque rerum, grassante tussi conuulsiva vim in corpus humanum exerentium, cum fructu adhiberi posse. Quodsi vero dicendum, quod res est, vel miasma sit in aëre contentum vel contagium ab vno homine in alium transferendum, quod hanc tussim producat, cum eadem spasmodicae sit indolis; in eorum maxime medicamentorum vsu, quae spasmodicam viarum respirationi inservientium dispositionem auferunt easque ad vincendam, quae principium nocens, iis minatur, iniuriam, roborant habilioresque reddunt, salutem quaerendam esse; quocumque autem euacuando agunt remedia, vix alia ratione vtilitatem in hac tussi asserre posse, quam hac, vt vel complicationem aliquam auferant, vel effectum morbi, nimiam maxime pituitae in pulmonibus et ventriculo accumulatae copiam eliminant; ceterum ad radicitus euertendum malum tam parum valere, vt,

ob irritantes et debilitantes suas virtutes, morbum potius protrahant
alantque, mihi persuasissimum habeo. Iam paucis verbis remedia quae-
dam praecipua a diuersis auctoribus in tussi conuulsua commendata,
commemoremus. Venaesectionem ad tollendam congestionem san-
guinis ad caput et pulmones valdopere commendant THOM. SYDEN-
HAMVS. a)

ASTRYC, HYKHAMVS, b) Iure vero ab aliis, BOURTON, LIEU-
TAVD etc. propterea reprehenduntur, quod, nisi reuera inflammatoria
complicatio addit, ob vis vitalis debilitatem, quam inducit sanguinis
euacuatio, plus damni inde timendum sit. Emetica et Purgantia pri-
mis iam temporibus medici exhibuerunt ita tamen, vt semper inter
eos magna disputatio de vsu vel noxia emeticorum in tussi conuulsua
obtinuerit. c) THOMPSON se ea felici cum successu adhibuisse con-
tendit. d) Ad mucum viscidum resoluendum salia media tartarum
emeticum in refracta dosi exhibuerunt LIEUTAUD, e) WEBER, ARM-
STRONG f) et alii. BERGER dedit Moschum; PLENCK Extr. hyosc.
BYTTER Extr. Cicutae a) ROSENSTEIN Extr. nicotianae b) THEDEN,
SCHEITEMANTEL, c) HVPFLAND. Fl. Zinzi LETTSON, BYTTER,
SCHAEFFER, ARMSTRONG Tincturam Cantharidum. SELLE Rad.
Ipe-

a) Oper. medic. Tom. II. p. 272.

b) On the diseases of Children, p. 141. 154.

c) BASSEVILLE quaestio medica an tussi paucor. vulgo Coquelouche eme-
fis? Praeside BOURDELIN, Paris. 1752.

d) Medicin. Rarhschl. in d. Samml. auserl. Abbandl. Bd. III. p. 23.

e) Synopsis vniv. prax. med. Amstel. 1765.

f) Samml. auserl. Abbandl. Bd. IV. p. 109.

a) BYTTER vom Keichbaffen.

b) ROSENSTEIN von den Kinderkrankheiten.

c) SCHEITEMANTEL Beitr. zur Arzneykunde, etc. Abtheil. p. 366.

Ipecacuanhae, vt antispasmodicum; MONRO et ARNOLD Opium; WOENSEL Lichenem pyxidatum Linn. cum cereuisia seu sero lactis infusum, d) MILLAR asam foeditam. WOLF e) Moschum egregie ipsi conduxisse, praeterea vero Extr. hyoscyami plus opio contra hanc tussim valuisse et Tincturam Cantharidum in pertinacibus aliquibus casibus opem tulisse, refert. Nolo catalogum hunc pluribus, vt facile possem, augere; sed hoc tantummodo monco, nos in aegrotis tussi convulsiva laborantibus, quibus auxilium ferendi nobis fuit occasio, Extr. hyoscyami et Tincturam Cantharidum, praemisissis emeticis, felicissimo cum euentu exhibuisse, id quod ex sequentibus obseruationibus breuiter subiungendis, magis patebit.

—————
Observationes Tussis Convulsivae.
 —————

CAS. I.

Tres infantes, maior nouem, iunior quatuor, minor vnus et dimidii annorum, tussi convulsiva laborabant. Exhibito die 11. Iul. anni 1797. emetico, eademque medicina parua dosi per aliquot dies repetita, die 19. eiusd. mens. sequentem Mixtur. adhibui; nempe Rec. Extr. Cicutae drachmam sem. Aq. font. vnc. iv. Tinct. Cinamom. dr. ij. cuius natu maior cochl. vnum. iunior cochl. sem. minima cochlear paruum omni trihorio assumerunt. Haec mixtura ter reiterabatur. Die 5. Aug. Extr. Cicut. Serupl. ij. Tinct. Canth. dr. sem. Aq. vnc. iv. Tinct. Cinam. dr. ij. adhibebatur. Tussis in duobus natu maioribus die 24. Iul. iam debellata erat et quamuis in maiori post refrigerium primo ac deinde post quam ab alto delapsa erat, renouaretur, ad

d) Samml. auserl. Abhandl. f. pr. A. Bd. 6. p. 186.

e) HWEELAND Journal d. pr. Arzneykunde u. Wundarzneyk. 4. B. 4. St. 1794.

finem mens. Iul. tamen omnis erat fugata; in natu minima vero vsque ad 5. Aug. remansit,

CAS. II.

Infans, ante nouem annos natus febre parua quasi intermittente quotidiana, tussi conuulsua cum vomitu semper post pastum imprimis incidente, per tres septimanas laborauerat. Vocor die 17. Iul. et Praescripto emetico die 19. eiusd. exhibui sequens Rec. fl. Zinzi dr. sem. Sulph. antimon. gr. x. Sachar. vnc. sem. capiat omni bihorio quantum apice cultri capi potest. Febris ad diem 22. cum frequenti vomitu et tussi omni fere horae quadrante insultus suos renouante, persistit. Iam medicinam ex Spirit. Minder. vnc. j. Extr. hyosc. gr. vj. Syrup. diacodii vnc. sem. mixtam omni trihorio ad cochleare paruam assumptam. Hoc medicamine vsque ad 29. cum successu continuabatur. Febris enim mox cum tussi et vomitu mitigabatur ac deinde febris in totum disperebat; tussis iam nocte quieuit, vomitus rarissime ingruit, appetitus rediit. Eodem die cum vento se exposuisset et febris cum tussi aucta rediisset, ordino Cort. Peruviani vnc. j. Coq. c. Aq. f. ad Colat. vnc. iv. Extr. hyosciam. gr. vj. Syrup. diacodii vnc. sem. M. Sumatur quotidie quinquies cochl. vnum, et die 3. Aug. supra dictum Decoctum cum Hyosciami extracti gr. viij. reiterabatur; die 5. mens. Augusti turbae iterum erant compositae et tussis moderatissima, quae die 8vo in totum siluit; die solummodo 18. terrore percussa puella nouum insultum patitur, qui vero porrecta sequenti medicina Rec. Extr. hyosc. Scrupl. sem. Tinct. Canthar. dr. j. Aq. f. vnc. iij. M. Sumatur quotidie quater cochl. sem. extemplo iterum debellatus est.

CAS. III.

Tres infantes, maximus 8. maior 5. et minor duos annos nati, tussi conuulsua, per tres septimanas, tenebantur, die 28. Iul. auxilium de-

siderabant; praemissis emeticis, die 31. Extr. hyosc. gr. vj. Tinctur. Canthar. scrupl. ij. Aq. f. vnc. iv. acceperunt; ita ut prior tria, alter duo, tertius unum cochl. paruum indies quater fumeret; tam egregiam autem haec medicina opem tulit, ut vna tantum vice repeti deberit, omnesque die 6to Iul. a tussi iam essent liberi.

CAS. IV.

Infans 4. annos natus a die 23. mens. Iul. tussi cum fluxu sanguinis e narium cavitare vexabatur. Die 31. Aug. aduocatus, adhibui emeticum, tussis minori quidem vehementia continuabat; accepit inde a secundo usque ad 8vum diem Aug. Extr. hyosc. gr. viij. fl. Zinzi gr. xv. Tussis adhuc erat vehemens cum haemorrhagia narium frequenti et sputis sanguineis coniuncta, sed tamen sine febre. Accepit nunc Extr. hyosc. gr. xvj. fl. Zinzi dr. sem. Tinct. Canth. scrupl. iv. secundum formulam antea allatam; 12mo tussis multum erat immi-
nuta, die vero 18mo omnis erat fugata.

CAS. V.

Duo infantes, maior 4. minor. 2. annorum per octo dies tussi convulsiua vexabantur. Exhibito die primo Aug. emetico, acceperunt a 2do ad 8vum diem hoc medicamentum. Extr. Cicut. dr. j. Tinct. Canth. scrupl. iv. Die octavo tussis minus vehemens, vomitu tamen adhuc stipata erat; praesertim in natu minori. Exhibebantur a die 9. vsq. ad 16. eiusdem mensis Extr. hyosc. gr. xvij. Tinct. Canth. dr. j scrupl. ij. Die decimo tussis vehementia iam multum fracta erat, noctu plane silebat, nec vomitum, amplius excitabat; natu quidem minor diarrhoea sine dubio a dentitione orta his diebus afficiebatur; tussis tamen inde non augebatur, et in utroque ad diem 16mum in totum disparuit.

CAS. VI.

Duo infantes maior 7. minor 5. annorum ille per quatuordecim, hic per octo dies febricula et tussi convulsiva vehementi laborauerant; acceperunt die 7. Aug. emeticum et 9. eiusdem mensis Extr. hyosc. gr. viij. Tinct. Canth. scrupl. ij. Aq. f. vnc. iv. cuius mixturae omni trihorio dimidiam cochl. partem assumerunt. Die 10. morbus in utroque iam remisit. Extr. hyosc. scrup. sem. Tinct. Canth. dr. sem. vsq. ad 22. exhibitis tussis in utroque pacata fuit; sed cum minor natus, propter commissa diaetae vitia vehementi tussi et pectoris oppressione corriperebatur, emeticum reiterabatur. Et ad perfectam sanationem requirebatur adhuc medicamentum ex Extr. hyosc. scrupl. sem. Tinct. Canth. scrupl. ij. Aq. f. vnc. iij. paratum.

CAS. VII.

Infans 8. mensis natus tussi convulsiva laborabat, accepit die 29. Julii emeticum et die 2. mensis Augusti Extr. hyosc. gr. iv. fl. Zinci scr. sem. Tinct. Canth. gtt. 15 Aq. f. vnc. iij. capiat omni trihorio cochl. parvum. Die 6. mens. eiusd. tussis adhuc continuabat, sed vero medicamentum praescriptum parentes non rite exhibuerant; hinc nota emesis ob pituitae in pectore accumulationem hoc die celebrata, id quod superat et alia mixtura ex Extr. hyosc. gr. iv. Tinct. Canth. scr. i. Aq. f. vnc. iij. parata, ad diem 18. eiusdem mensis assumit, quo tempore tussis infantem non amplius vexavit.

CAS. VIII.

Infans 7. annorum, versus finem mens. Julii febre intermittente et tussi prehendebatur. Exhibui die 2. Aug. tartarum emeticum primo ad emesin vsque, deinde refracta in dosi ad 4. diem Aug. tunc accepit Pulverem laxantem cum mercurio dulci, qua methodo febris mox curata

rata fuit; tussis vero continuabat et in conuulsuam paulatim transierat. Denuo aduocatus die 19. contra tussin conuulsuam exhibui Extr. hyosc. gr. viij. Tinct. Canth. scrupl. ij. Aq. f. vnc. iij. per diem cochlearia quatuor parua. Die 22. tussis magna vi adhuc continuauit, hinc dedi emeticum et, vt cum priori medicina continuaretur iussi; inde tussis nocturno praecipue tempore iam remittebat. A. die 24. vsque ad morbi finem, qui versus 29. huj. mens. contingebat, Mixt. ex Extr. hyosc. gr. xxiv. Tinct. Canth. scrupl. iv. Sachar. alb. dr. ij. Aq. f. vnc. iv. adhibita adhuc est.

CAS. IX.

Infans 5. annorum per 14. dies, tussi conuulsua vexabatur; die 4. Aug. aduocatus, exhibui Extr. nucis vomicae gr. iv. Oxymell. simpl. vnc. j. Aq. f. vnc. iij. capiat per diem quatuor cochl. Hoc medicinae tussis quidem extemplo mitigabatur; cum vero infans tertio mox die hoc respueret, dedi die 10. Aug. Extr. hyosc. gr. viij. Tinct. Canth. scrupl. ij. Aq. vnc. iij. Quo medicamento assumto, magna mox tussis remissio succedit. A. die 13. vsque ad 19. accepit iterum Extr. hyosc. scrupl. sem. Tinct. Canth. dr. j. quo assumto tussis plane cessauit; ab eodem vero medicamento assumto, praemisso emetico, frater eiusdem 7. annos natus, qui nunc eadem tussi corripiebatur, intra sex dies iterum conualuit.

CAS. X.

Puer quatuor annos natus per 14. dies tussi vexabatur. Praescripti emeticum et die sequenti Extr. hyosc. gr. viij. Tinct. Canth. scrupl. ij. Aq. vnc. iij. capiat per diem cochlearia quatuor parua. Hoc vnicum medicamentum ad restituendam sanitatem sufficiebat.

D

CAS. XI.

Duo infantes, maior 7., minor 5. annorum, tussi ille per 14. hic per 8. dies cruciabantur. Maior octo dies ante emeticum acceperat; vterque libero freatu sine vomitu gaudebat; dedi hinc Extr. hyosc. gr. x. Tinct. Cānth. dr. j. Aq. vnc. iij. capiat omni bihorio cochl. parvum. Praeter hoc medicamen nil amplius ad tussin euertendam requirebatur.

CAS. XII.

Infans vnius anni tussi conuulsiva affecta, die 31. Iulii emeticum sumisit, deinde vero mixturam ex Cicutae Extr. scrupl. j. TR. Cānth. scrupl. j. Aq. vnc. iij. paratam ad cochleare paruum omni trihorio sumendam iussi; sed cum tertia vice hanc medicinam sumeret, conuulsuis motibus corripiebatur, qui vero mox iterum cessarunt. Altero die dimidiam dosin infantulo bis propinaui; sed cum motus conuulsui redirent, abstinui ab hac medicina. Interim tantum iam obtinueram, vt tussis, maxime inde mitigata, inter paucos dies sua sponte iam cederet.

CAS. XIII.

Infans 20. septimanas natus per 14. dies febricula catarrhali et catarrho laborauerat, qui tandem in tussin conuulsivam transierat; vocatus die 5to Aug. dedi emeticum, idque refracta dosi vsque ad 9num diem Aug. vltius sumendum impero. Iam freatus liber euadebat. Die 9no Aug. Extr. hyoscyami gr. iv. cum Aq. vnc. iij. ordino, cuius mixturae paruum cochlear omni trihorio sumeretur; reuera etiam die 11mo iam tussis multum erat mitigata. Die 15to vero diarrhoea, qua multum pituitae excernebatur, cum magna inquiete, sine dubio a dentitione repetenda intrabat; tussis vero modica erat. Porrexi Decocti ex dr. vj. Cort. Peruuiani parati vnc. vj. cui Extr. hyoscyami

gr. vj. admiscebantur; capiat dimidium cochl. omni trihorio. Hac medicina sumta ad 27. diarrhoea et tussis quae inde a 20. die denuo insurrexerat, filuerunt. Inter hoc tempus duo dentes prodierunt, maxima vero salivae excreatio et infantuli perpetua inquires probabile reddebant, dentitionis negotium vterius a natura continuari.

Sed haec sufficient; quamvis enim plures adhuc casus referre possem, tamen cum ex his elucescere credam, quid maxime hyosciami extractum cum Tinctura Cantharidum iunctum, contra tussin convulsivam praestare possit; ex plurium casuum enarratione quid frugi expectari possit, non video. Aliqua interim his adicienda adhuc sunt; scilicet notandum esse credo, neque ab hyosciamo neque a Cantharidum tinctura malum unquam symptoma procreatum fuisse sed sub utriusque usu nec aluum obstructam nec urinae excretionem villo modo impeditam et laesam fuisse, quamvis vel febricula correpti essent infantuli, vel sputo cruento laborarent. Neque etiam post anni spatium vllum ex his aegrotis vel ex pectoris morbo laborasse vel adeo mortuum fuisse compertus sum. Extractum *nucis vomicae*, quod vno in casu adhibui, ob narcoticas suas virtutes, opem laturum esse sperabam. et reuera euentus expectationi respondit in casu IX. summa nec celanda huius medicinae amarities impedit, quo minus plura cum eadem in infantulis tentamina instituere possimus. Extractum *Cientae* in casu I. V. et XII. efficaciam suam omnino probavit, ab hyosciamo tamen manifeste superabatur. Quodsi in casu XII. motus convulsivi eius usum sequebantur, remedium hoc similes effectus praestitit ac *Belladonnae radice pulvis* BUCHHAVIO a) qui eam ad grana duo bis in die infantulis, qui anni aetatem superauerant, exhibuit;

D 2

a) *Sammungen für prakt. Aerzse*, 14. Bd. S. 6, 14 sq.

plerumque enim rubor et calor in facie et toto corpore cum deliriis et bulbi oculorum convulsionibus sequebantur. Quamvis vero in meo casu aequae ac in iis, quos *BUCHHAVIVS* enarrat, tussis vehementia mox frangebatur, nollem tamen talem horum medicamentorum heroicorum dosim commendare, quae symptomata morbo ipso grauiora nec non periculosa adducit, maxime cum lenioribus dosibus similibus quidem remediorum morbum cito et feliciter curari posse, experientia edoctus sim.

Observationes de asthmate acuto MILLARI.

CAS. I.

Puer duos et dimidium annum natus, sanus, tussi catarrhali per aliquot dies laborare inceperat, cum die 12mo Martii anni 1797 noctis tempore improviso a catarrho suffocatio corripere, qui tamen aliquot post horas praeterit. Post meridiem die 12mi accersitus, video puerum laetum et sanum, hinc inde tussientem, ita ut solui pituita in pectore sed ab aegroto deglutiri videretur; febris nulla, quae tantummodo leuis ab initio catarrhi vespere ingruerat. Nihil plane accusabat, quam dolorem in larynge; equidem vero raucedinem solummodo, praeterea vero nihil, quod morbosum esset, in respiratione detegere potui, si strepitum sub inspiratione et clangorem sub tussi exceperis. Ceterum edebat, ludebat, hilaris erat, non abambulabat solum sed saltabat adeo. Hinc prima vice catarrho suffocatio puerum laborasse mihi persuasum erat, et cum pectus pituita oppletum videretur, ne paroxysmus rediret, porrigo tartari emetici grana duo aquae vnc. iv. soluta, de qua medicina omni horae quadrante cochlear sumeret, donec emesis sequeretur. Sed quamvis intra quatuor fere

horas medicamentum consumsisset, nulla tamen euacuatio, nec sursum
 nec deorsum secuta est. Altero die cum res eadem essent, idem
 medicamentum iterum incassum porrigo. Tertio, i. e. 14mo Martii
 tria grana tartari emetici aqua soluta intra duas horas propino, qua me-
 dicina sumta vnica vice vomitus sequitur, quo parum euacuatur. Die
 15to cum bene se haberet aeger sed per hosce dies aluus fere obstructa
 fuisset, purgans remedium ex puluere ialappae et mercurio dulci ex-
 hibeo, quod bis eum euacuat. Die 16to bene se habuit, pituita in
 pectore soluebatur et libere expuitur. Sed vero hora secunda matuti-
 na diei 17mi noua suffocatio oritur, quae vsque ad meridiem conti-
 nuat. Vocor hora quarta matutina et sequentia symptomata inuenio; in-
 spiratio erat molestissima altissima, vehementissima, pectoris et abdominis
 musculi ita laborabant, vt corpus in regione diaphragmatis diuidi, la-
 rynx vero summopere in altum eleuari videretur. Simul sub inspi-
 ratione sonus singularis animaduertebatur, non sibilans et galli paruuli
 voci similis, nec vt in iis, in quorum pectore pituita accumulata est,
 sed profundus et clangosus, qualis fere in asthmaticis esse solet. Tus-
 sim nunquam percipere potui. Iam cum malum, quod hucusque
 numquam adhuc vidissem, asthma acutum esse cognoscerem, ordino
 clysteres omni dimidia hora repetendos, vna vice ex asae foetidae
 drachma dimidia soluta, altera vero ex tartari emetici granis duobus
 aqua solutis parandos. Sed quamuis ad meridiem vsque cum his
 contineretur, nihil tamen plane, ne alui quidem solutionem iis-
 dem obtinuimus. Praeterea linimentum volatile cum camphora collo
 et pectori inungendum iubeo; internam autem medicinam, quam ex
 moscho ei paraueram, plane perhorruit. Versus meridiem credo pue-
 rum moribundum; pulsus enim, qui hucusque celeres quidem et par-
 vi, simulque aequales fuerant, nunc minimi et celerrimi erant; oculi
 collabi incipiebant, anxietas et pectoris oppressio summa. Interim

hora prima post meridiem spasmus multum remiserat, puer iam potum quaerebat, pulsus vero adhuc erant celerrimi, quamquam paulo magis eleuati. Ad vesperem video puerum quietiorem; pulsus inuenio multo celeriorem et debiliorem ac ante insultum; respirationem adhuc vehementem et molestam cum sono illo forti et clangoso sub inspiratione iunctam; tussis vero non amplius vt antea erat, qua pituitam solui audire credimus, sed creberrima et latratui canis maioris similis. Hac quidem meridie cum omnem omnino medicinam puer respueret, cum clysmatibus et inunctionibus continuavi et vesicatorium ad nucham posui. Nox quietior iam sequitur, quamuis nouus insultus sed citissime praeteriens intrauerat; mane inuenio puerum vt heri vespere; iubeo vt cum medicina externa continuetur, quod tamen certe non accurate et vt ordinaueram, heri factum erat nec hodie fiebat; versus meridiem nouus insultus et breui praeteriens sequitur, hora vero quarta, me absente, nouus isque fortior insultus ingruit; hora septima puerum iterum inuenio moribundum et reuera versus horam octauam vespertinam mors horrendam scenam ad finem perduxit, dum pulsus celerrimi et minimi, qui vix percipi poterant, ceterum tamen aequales erant, respiratio vero paulatim paulatimque magis opprimebatur. Sectio cadaueris non permittebatur. Monebat Exper. Praefes, qui hunc casum beneuole mecum communicauit, cum prima vice hoc in casu asthma acutum obseruasset; ab initio dubium ipsum de morbi natura fuisse, cum nempe partim per dolorem in laryngis regione, quem aeger post insultum primum accusauit, et in qua parte etiam extra paroxysmum impedimentum quoddam haerere videbatur, partim per tussim cum sreatu iunctam simulque cum sono, qui latratum canis aemulabatur, ab asthma infantum, quale hoc a MILLARO et WICHMANNO describitur, differre videretur; cum vero alter paroxysmus, quinque dies integros priorem secutus, rem extra

omne dubium posuerit; vehementer ipsum doluisse, aegrotum omnem medicinam respuisse, parentes vero, qui omnem obiecissent spem, in clysmatum vsu non instituisse: Mirandum autem videri, tantam cam- que per tres dies repetitam tartari emetici dosim, nec vomitum, nec alui solutionem promouisse quid? quod clausam potius hanc mansisse; id quod non nisi a spastica totius corporis conditione repetendum esse credit.

CAS. II.

Frater pueri, cuius historiam modo enarrauimus, et aliquot modo septimanas post huius obitum natus, die 4to Decembris anni 1797. dum in octavo actatis mense versabatur, improviso hora quarta pomeridiana respirationis suppressione corripitur, quae eum noctis tempore strangulare minatur. Die quinto Decembris mane aduocato a parentibus mihi narratur, morbi insultum ei aequalem quam maxime fuisse, quo ante hunc annum mortuus affectus fuisset; iam puer hilaris et quietus, aluus vero aperta erat; interim respirationem molestam, cum sono illo antea descripto coniunctam inuenio et dum vagitus edebat, rauco animaduerti poterat. Hinc cum de morbi indole dubitare non possemus, atque in tussi conuulsua vires extracti hyoscyami et Tincturae cantharidum antispasmodicas satis cognitatas haberemus, loco moschi carioris et ingrati saporis, vel asae foetidae mixtura ordinatur ex aquae et oxymellis, singulorum vncia vna, quae huius drachmam, illius vero grana quinque reciperet, ita vt quouis hora infanti cochleare paruum exhiberetur. Ad vesperem infantem balneo tepido confido. Proxima nox quietam somnum concedit infantulo, nec per hunc diem nouus insultus intrat; aluus respondet. Ad meridiem ultra dimidium mixturae consumtum erat. Respirationis interim adhuc molesta cum sibilo forti iuncta erat, nec non tussim hinc inde per-

æpi, cuius sonus cum latratu canis comparari poterat, i. e. ex inspiratione longiori sibilante, atque duabus vel tribus expirationibus cum singulari clangore emissis composita quasi erat; nec non raucedo continuabat. Sugere potuit quidem infans, neque tamen sine molestia, nec etiam per longius temporis momentum mammam tenere poterat. Versus meridiem, ne nimium medicinae praescriptae fidere viderer; praescribo quatuor grana Moschi optimi, binis vicibus hoc die adhuc sumenda atque duo clysmata, quorum quoduis drachmam dimidiam asae foetidae contineret. Interea, me quidem inscio et inuito, mixtura nostra per hanc meridiem seposita fuerat. Ad vesperem infans iterum balneo tepido traditur. Nocte insequente bene quiescit. Septimo Decbr. manè raucedo imminuta, respiratio liberior et tardior erat; aluum deposuerat infans; versus meridiem mixtura consumta erat et denuo cum granis vj. Extr. hyoscyami praescribitur; simul vero per hunc diem octo grana Moschi quaternis vicibus sumenda et drachmam asae foetidae duobus clysmatibus admiscendae ordino. Neque vero per hunc diem nec etiam nocte sequenti novus insultus intrat; potius die suo raucedo magis adhuc imminuta erat, tussis pituitam in pectore soluebat, nec cum clangore illo amplius coniuncta erat; respiratio multo liberior. Iam sola mixtura vt omni trihorio propinetur, iubeo. Die 9. et 10mo Decbr. res in melius adhuc vertebantur, nec nisi sub eiulatu raucedo animaduertebatur; interim vero die 10mo mixturam illam denuo omni trihorio sumendam impero, quae post quatuor dies iterum consumta erat; iam vero, cum puer optime se haberet, nec vitium respirationis superesset, deinde medicinam seposui, nec vero etiam vllum symptoma, quod timorem ianicere/potuisset, reuersum est. Ceterum mixturam optime tulit infantulus nec vrinae quidem excretio quicquam ab ea est turbata.

CAS. III.

Puer duorum annorum cui pater emeticae medicinae, quam frater
 illius sumserat, residuum, nescio qua ex causa, dederat, vomitu in
 die celebrato, et postquam ad vesperem refrigerium admiserat, die
 19no Ianuarii anni currentis versus horam decimam vespertinam
 summa respirationis molestia corripitur, quae per noctem nunc mitior
 nunc vehementior continuat et pluries strangulare aegrotum minatur.
 Die 20mo mane respiratio erat brevis et molesta; dum aeger inspira-
 bat, sonus quidam singularis fortiter sibilans in larynge percipi pote-
 rat. Ordino extr. hyoscyami scrupulum dimidium, tincturae cantha-
 ridum drachmam vnam et dimidiam, aquae uncias tres, oxymellis
 unciam, misc. capiat omni hora cochleare paruum. Leuiore et qui
 mox praeteribant insultus strangulationis pectoris varii per hunc diem
 accedebant; proxima vero nox libera et quieta erat, et versus matuti-
 num tempus sudor profluerat. Die 21mo nullus insultus; tussis vero
 hinc inde clangosa, qua respiratio valde angustatur. Nocte sequenti
 varii sed leuiore suffocationis insultus. Die 22do respiratio liberior
 et sonus sibilans sub inspiratione multum imminutus, versus vesperem
 a tussi respiratio iterum quicquam molesta redditur. Nocte sequenti
 tussis multa cum strepitu antea descripto et sine somno. Die vero
 23tio omnia iterum pacata erant et respiratio libera reddita. Iam
 denuo mixtura praescribitur, omni bihorio tantum sumenda. Ab
 hoc vero tempore nullum insultus vestigium reuertebatur sed tum tus-
 sis tum respirationis angustia cum sono illo peregrino indies magis
 imminuebantur tandemque aegrotum plane relinquebant.

 T H E S E S.

I.

Subitanea sanguinis suppressio in haemoptysi est necessaria.

II.

*Vulnera magna linguae inficla interdum radicaliter sanari
possunt.*

III.

*Pleuritidis aequae ac peripneumoniae sedem in pulmonibus esse,
arbitror.*

IV.

*Operatio hydroceles tunicae vaginalis testiculi rarius per in-
cisionem quam punctationem instituitur.*

V.

Sine diaphoresi et diuresi, crisis perfecta etiam locum habere potest.

VI.

Non omnes inflammationes externae debent semper resolui.

VII.

In grauedine sternutatoria prorsus sunt reiicienda.

VIII.

Vesicatoria in febribus putridis nullo modo sunt negligenda.

IX.

Resolutio bubonum venereorum tutior est, quam suppuratio.

X.

Purgantia drastica in artbritide non sunt adbibenda.

CAROLVS SALOMO ZACHARIAE

I. V. D. IUR. FEVD. P. P.

IOANNI AVGVSTO SVLZBERGERO

S.

*I*nter Medicos et Iureconsultos inde ab orbe condito summa iure meritoque intercessit necessitudo. Vestrum enim est, mortem accelerare, quo nobis hereditates non luctuosae obueniant. Nostrum est, trahere lites, quo homines, taedio odioque confecti, Vestram auctoritatem comiter venerentur. Tamen aliis rebus et momentis nostra, Amice Optime, amicitia coaluit; morum studiorumque similitudine, officiis, consuetudine. Itaque huius diei solemnitatem non ea de causa Tibi gratulor, quod vitae mortisque arbitrium hodie Tibi concessum est; sed quod Doctor Doctorem Te compellare possim. Iam vero pestis et cuncta morborum familia grassetur in genus mortalium, quo habeas materiam, in qua Tua sese peritia et sollertia exercere possit, vberissimam. Heu mihi! me et ipsum hominem esse meminui. Sed quid, Te sponsore, metuam? Scribeb. Vireberg. a. d. XIII. Kal. Aug. MDCCCXCVIII.

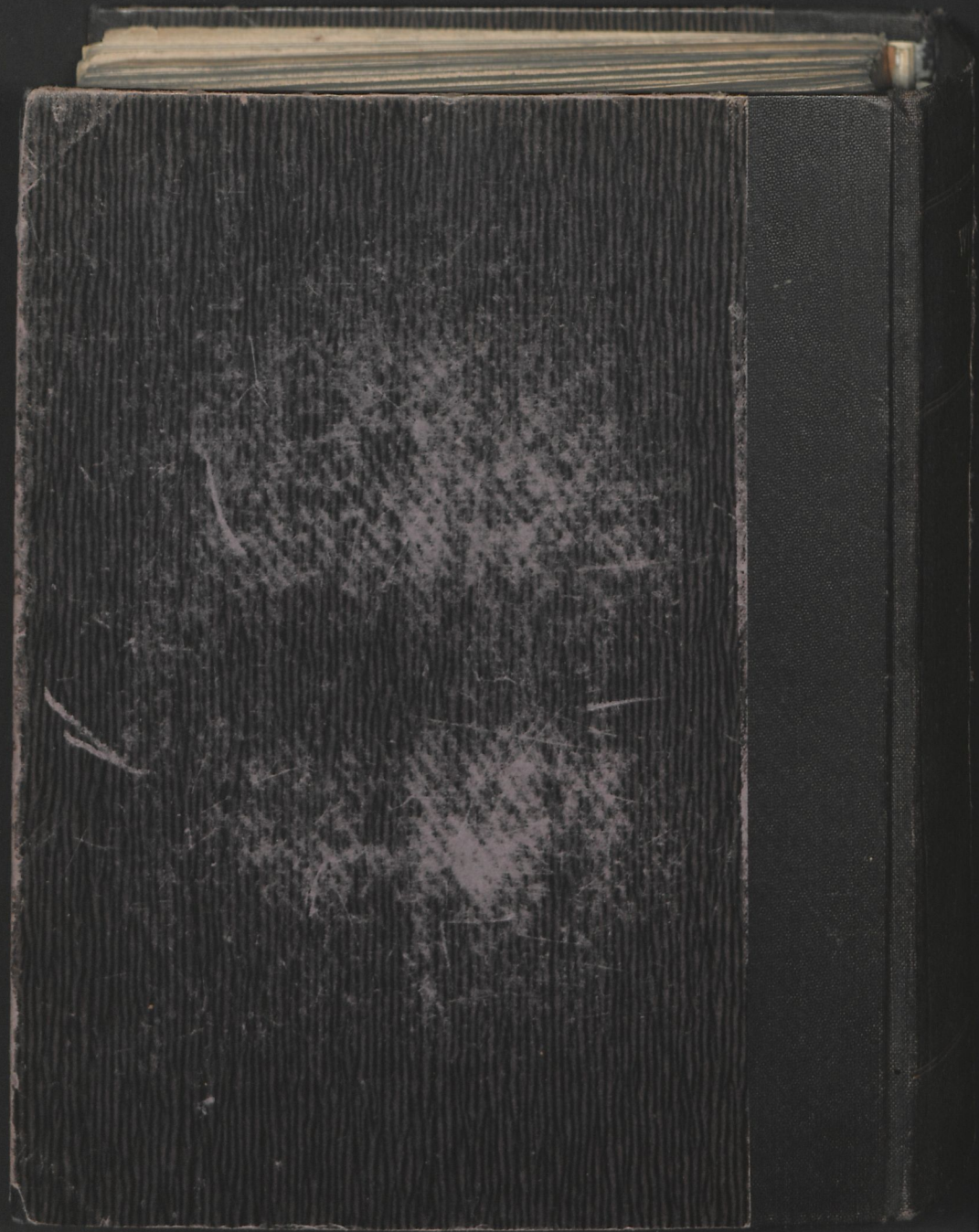
Wittenberg, Diss., 1796-98

ULB Halle 3
004 335 902

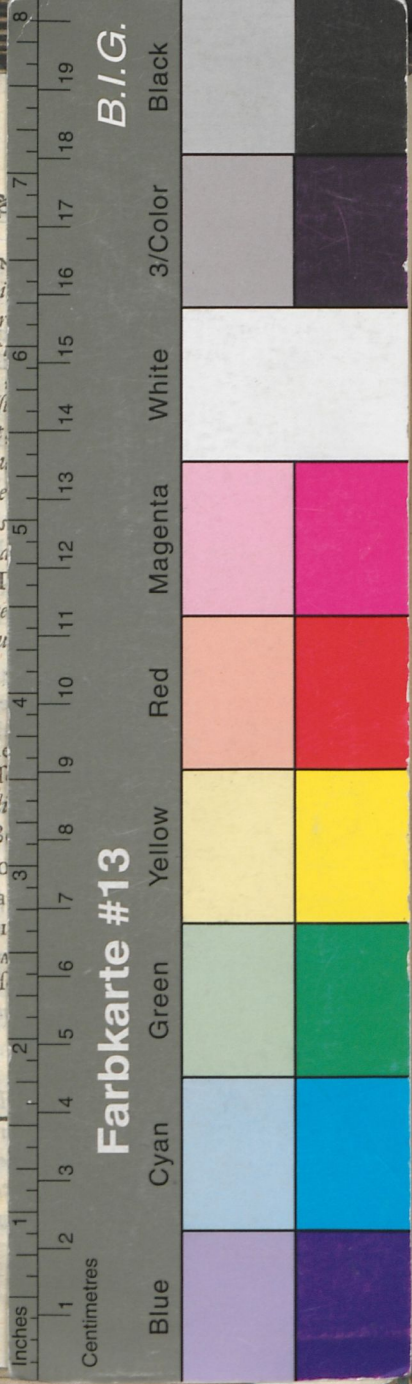

f
sb.

B.I.G.

Farbkarte #13

28

1798,
46

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
TVSSI CONVULSIVA ET ASTHMAE
ACVTO INFANTVM MILLARI

QVAM
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS AVCTORITATE
PRO SVMMIS

IN VTRAQVE MEDICINA HONORIBVS
CAPESSENDIS

PRAESIDE

D. FRIDERICO LVDOVICO
KREYSIG

PHILOS. ET MED. DOCT. PATHOL. ET CHIRVRG. PROF. PVBL.
ORD. VICAR. SOCIET. OECON. LIPS. SODALI HONOR.

DIE XXI. MENS. IVLII MDCCCXCVIII.

H. L. O. C.

AD DISPVTANDVM PROPONIT

AVCTOR

IOANNES AVGVSTVS SVLZBERGER

LVBBENA - LVSATVS
MEDICINAE CANDIDATVS.

VITEBERGAE,
LITERIS TZSCHIEDRICHII

